

Pünkösöd ünnepe

► 4Móz 11,11–17.24–29

A Lélek erejével

Az ünnep jellege

A pünkösöd a görög ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΪ (*pentékoszté*), azaz 'ötvenedik' szóból ered. Az őskeresztények a húsvét utáni 50. napon a Szentlélek eljövetelét és az egyház megalakulását ünnepelték. Az Ószövetségben hálaadó aratási ünnepnek és a hetek ünnepének is nevezték (2Móz 34,22). Később a zsidóságban a pészah utáni hetedik hét a Sínai-hegyen kötött szövetség, a törvényadás emléknapja és az új kenyér ünnepe volt.

Pünkösöd „teológiailag a húsvéti ünnepkör koronája [...] A 4. évszázad végén már egyedül a Szentlélek eljövetelének – önálló – ünnepe.” (HAFENSCHER 2010, 328. o.)

Az ünnep liturgikus színe a piros, amely a Szentlélek tüzét jelzi. „A Szentlélek tüze és ereje teszi képessé az egyházat a bizonyágtevésre, aztán a kereszthordozásra és a boldog vértanúságra. Ezért piros a pünkösöd színe!” (JÁNOSSY 2008, 41.

o.) A Szentlélek kiárasztásával a megdicsőült Úr Jézus elindítja evangéliumát a föld minden népe felé. A Lélek pedig *megtanít mindenre, és eszünkbe juttatja a legfontosabbat, amit hirdetnünk kell*: Isten és ember megbékélését Krisztusban, kegyelmes és irgalmas mindennapi jelenlétet a Szentlélek különféle ajándékaiban.

Amit a textusról tudni kell

A Sínai-hegyi szövetségekötés után Izrael népe folytatta útját a pusztában. Már három napja úton van, és újra megkeseredett. „*A gyülevész nép telhetetlen volt kívánságában*” (11,4). Mózes meghaltotta a siránkozás hangját, amit az Úr is rossznak tartott. Az Úr előtt fakad ki.

11. vers. „Miért nem találtam kegyet a te szemedben?” (HERTZ 1984, 113. o.) Mózes meginog a felelősség terhe alatt. Nem bírja egyedül hor-

dozni a terhet. Kétségbeesik, segítséget vár az Istentől. Nem a zúgolódás és nem a hitetlenség kiáltása ez.

15. vers. „*Ne kelljen látnom nyomorúságomat*” – balsorsomat! Egykor az Úr megbízta őt azzal a feladattal, hogy vezesse ki az ő népét a szolgaság földjéről az ígéret földjére, de nem tudja beteljesíteni küldetését. Nem háríthatja el a feladatot, mert az Istentől ered, de csak szolgálatának nyomorúságát látja. „Ez olyan fájdalmas érzés, mely mindig akkor lép fel, ha egy szellemi vezető hiába fáradozik és küszködik az érzéketlen tömegekkel, amelyekhez a szeretet és a kötelesség szálai fűzik.” (HOLZINGER, in: HERTZ 1984, 114. o.)

16. vers. „...*akikről tudod, hogy a nép vénei és előljárói.*” Akik az úton sokat láttak és tapasztaltak, akik bölcssek abban, hogy osztozzanak Mózesrel a vezetés fáradtságos szolgálatában.

17. vers. „*Elveszek abból a szellemből, amely rajtad van...*” A Mózesben lévő Lélek ereje nem fog csökkenni. „Miként a gyertya fénye sem csökken, amelynek tüzénél más gyertyákat is meggyújtanak” (Szifré).

25. vers. „...*akkor prófétáltak, de többé nem.*” A hetven kiválasztottnak nem az volt a feladata, hogy állandóan osztozzanak Mózesrel a vezetői szerepben. Azért történt, hogy ebben a jelben felismerje a lázongó nép Isten cselekvését. Egyszeri extatikus, elragadtatott állapotot jelentett.

27. vers. „...*tiltsd meg nekik!*” Szó szerint: „tartsd vissza” vagy „zárd el őket”. Józsué attól tart, hogy Mózes tekintélye csökken. Féltékeny lesz.

29. vers. „*Bárcsak az Úr egész népe próféta volna [...]*!” Mózes püünkösdi imádsága ez, amelyet Jóel prófétál majd meg (3,1), és amely Péter püünkösdi beszédének alapja lesz (ApCsel 2,17–18).

A perikópa megértése

Izrael népe Isten nagy kegyelmét élte át, amikor megszabadult Egyiptomból. Az egész szabadulás

útját azonban a nép részéről az értetlenség, a képtelenség, a zúgolódás fogja át. A szabadság csodálatos története a húsfoszterek körüli siránkozással silányul. Nem éheznek most sem, csak megunták a „mennyei kenyeret”.

Mózes lelkileg mélypontra kerül, vezetői krízist él át. Nem bírja tovább hordozni a nép terhet. Isten előtt kiált: „Miért, Uram?” Imádsága keserű és kétségbeesett, de jó helyen elmondott imádság. Illés próféta is hasonlóan el volt keseredve, és a rekettyebokor árnyékában halni készült: „*Elég most már, Uram!*” (1Kir 19,4b) Ugyanakkor mind a ketten ott vannak Jézussal a megdicsőülés hegyén. „Ő sokkal jobbat tartogat Mózes és Illés számára, semmint ők maguk elgondolhatták.” (MACKINTOSH é. n., 85. o.)

Isten azonban megoldja a helyzetet. Ahogyan egykor Mózes apósa, Jetró által érkezett a segítség a bíraskodás ügyében (2Móz 18,13–26), most is megvan Isten terve. A kiválasztottak püünkösdi csodában részesülnek. Isten Lelke kiárad rájuk, és egy kis időre „munkatársi közösség” jön létre közöttük.

Józsué felháborodása szűkkeblűvé teszi őt. De nem Mózes, aki örül Isten ajándékának, amelyel népét megajándékozta.

Igehirdetési vázlat

„Szentlélek, öröm Lelke...” (EÉ 238,1)

Püünkösdi az öröm és a szabadság ünnepe. Befogadása annak a jó hírnak, hogy többé már nem muszáj önmagunk és körülményeink „rabszolgájává” lenni, hanem Isten gyermekeinek szabadságával élhetünk: szabadon a szeretetre, a jóra, a békeszerzésre, az áldozathozatalra. Ő maga mutatta meg ezt a különleges utat ebben a világban, keresztye és a húsvéti üres sír bizonyíték minderre. Lelke pedig az ő nagyszerű ajándéka, aki által megerősíti bizalmunkat az Atyában, aki a Fiát adta értünk, hogy életünk legyen őbenne. Ő konfirmál meg minket. Ő szerez igazi ünnepet nekünk.

„Hős erő töled árad / Megállni győztesen . . .” (EÉ 238,2)
 Mózes Isten és Izrael népének a „hőse” volt. Elhívásától kezdve szoros kapcsolata volt az Úrral és szíve ügye volt népének hazavezetése Kánaánba. Azonban azt látjuk ebben a történetben, hogy a „pusztai lét” az ő szívét is eléri. Amikor elfogy az ereje, a bizalma, a hite. Amikor a felősség már elhordozhatatlan teher, és óriási a csalódás a rábízottak miatt. Mózesnek Istenre van szüksége. Tudja, csak ő állíthatja helyre, ami ebben a szoros kapcsolatban megrendült benne is.

Mire kell Isten a népnek? Mire kell nekünk az Isten? Hogy jóllakasson minket? Hogy gondoskodjon körülményeinkről? Sima utat adjon lábunk alá? Legyen szolgálkánk talán?

Az ünnep evangéliumában Jézus egy egészen másféle kapcsolódásról beszél tanítványainak: a hozzá való ragaszkodásról, a szeretetről, amely utat nyit az Atyához. A békességről, amely az ő békessége, az üdvösség ajándéka lesz övéi életében. Ahogyan ő megújítja ezt a kapcsolatot feltámadásával, és ahogy ebben az életközösségekben megtartja szeretteit. A Pártfogó Lélek pedig elűzi a félelmet és a rémületet, hogy tihessék végre azt, amire elhívattak. Többet és nagyobbat tervezett velünk Urunk annál, ameddig a szemünk ellát!

És Mózes meglátja a csodát. Tanúja lesz Isten bölcsességének, aki kezébe veszi az eseményeket. Embereket rendel mellé, és a benne lévő lélekből ad nekik, hogy egyfelé húzzanak, ugyanaz a Lélek legyen bennük. Beiktatja őket, megkonfirmálja a népet is Lelke erejével, hogy tanúi legyenek Isten cselekvésének.

„Az egész kerek földet / Te tartod kezében . . .” (EÉ 238,3)
 A tanítványok *egy szívvel és egy lélekkel* kitaróan imádkoztak a felső szobában. Hitték mennybe tért Uruk szavait: „...erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek [...] a föld végső határáig” (ApCsel 1,8). És Jeruzsá-

lemben jelen volt „az egész kerek föld”, és álmélkodtak mindazon, amit láttak és hallottak. Akik hittek Péter beszédének, azok megkeresztelkedtek. Közösség alakult, szolgáló közösség, amelyen áldás volt, ezért vonzó közösség volt. Istenre figyelő közösség.

„Jöjj, tölts be szívet-házat / Hit tiszta fényével!” (EÉ 238,4)
 „Minden szolgálat igazi titka a Lélek ereje. Nem az emberi képesség, erő és értelem, hanem egyszerűen Isten Lelkének ereje. Mózes napjaiban éppúgy igaz volt ez, mint ma.” (MACKINTOSH é. n., 86–87. o.)

Mózes alázattal tudomásul veszi, hogy Isten az ajándékozó. A Lélek Istené, nem mi irányítjuk, nem mi rendelkezünk vele. Sem az egyház.

„Isten népének ma is szüksége van alkalmas, Istentől elhívott vezetőkre. De ennél is fontosabb, hogy az egyház népe rá merje bízni magát a Lélek vezetésére, hogy ne tévedjen el a vándorúton.” (LABORCZI 2017, 3. o.)

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

ApCsel 2,1–13; Jn 14,23–31

Énekek

EÉ 229, 239, 243

Imádság

Befejezted, Uram, megváltásunk egész művét. Megadtad apostolaidnak Szentlelkedet. Elküldted őt, hogy az igazságot megerősítse a szeretet által. Ez ideig nádszálak voltak tanítványaid. A szeretet által oszlopokká erősödtek. Ezt a Lelket kérem tőled. Tekintsd hát egyszerűségemet, növeld szeretetemet, hogy neked tetsző módon teljesíthessem akaratodat, s mindazt, amire rendeltél. Ámen. (II. Rákóczi Ferenc imádságából, in: EÉ 712. o. Pünkösöd)

Illusztrációk

GONDOLATOK

„A Biblia szerint kezdetben a Lélek lebegett a káosz felett, így válhatott az rendezett, megszépült kozmoszá. A »csontmező« a lélek érintésére elevenedett meg. A »hallgató egyház« pünkösdkor váltott tettekre. Az Igazság »helyzeti energiája« ekkor lendült át »mozgási energiába«, az elmélet létté vált, felpattantak a zárt ajtók és szájak, azóta büntetlenül senki se butíthatja a világot. Elkezdődött Isten országa, amely béke és öröm a Szentlélekben.”

BALÁS Béla: *Ünnepek* (2005, 84. o.)

„Gyógyítani, vezetni, vigasztalni (Ézsaiás 57,18) – ezek Isten cselekedetei pünkösdkor. Isten figyelemmel kíséri útjainkat; kegyelem, ha ezt megteszi, mert engedhetné, hogy a saját utunkat járjuk, anélkül, hogy ránk tekintene. Ő azonban látta útjainkat – látott bennünket megsebzetten, tévelyegve, megfélemlítve. Most eljött, hogy meggyógyítson bennünket [...] Hogyan gyógyít, vezet és vigasztal Isten? Kizárólag azáltal, hogy egy hangot ad bensőnkbe, mely szól, imádkozik, hív, kiált: »szeretett Atyánk« (Gal 4,6). Ez a Szentlélek, ez a pünkösöd.”

Dietrich Bonhoeffer (1906–1945)
német evangélikus lelkész, teológus

VERS

Pünkösöd (részlet)

Ha szívünket a Lélek át nem hatja,
hervadt virág csak minden ünnepünk,
Hiába volt a szent karácsony napja,
a húsvét fénye föllángolt – s letűnt.
Az Úr csak egyszer járt itt lenn a földön,
értünk csak egyszer halt kereszthalált,
De kell, hogy pünkösöd újra s újra jöjjön,
mert életet csak Isten Lelke ad.
(Ismeretlen szerző)

Felhasznált irodalom

BALÁS Béla 2005. *Ünnepek*. Szent István Társulat, Budapest.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Kálvin Kiadó, Budapest, 1996.

BONHOEFFER, Dietrich 2020. *Jöjj velem!* Harmat Kiadó – Luther Kiadó, Budapest.

HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest.

HERTZ J. H. 1984. *Mózes öt könyve és a Haftárak. IV. Numeri*. Budapest.

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás, Veszprém.

LABORCZI Géza 2017. A feladatok megosztására segítő Lélek. *Evangélikus Élet*, 82. évf. 22. sz. 3. o.

MACKINTOSH C. H. é. n. *Elmélkedések Mózes negyedik könyve felett*. Evangéliumi Kiadó, Budapest.

■ MENYESNÉ URAM ZSUZSANNA